

MARIESTAD

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Enhet Mariestad grundskola

Läsår 2019/2020

Antagen
Mariestad
2019-10-04

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1. Syfte.....	4
1.2. Ansvar.....	4
2. Uppföljning, utvärdering och analys av föregående års plan.....	4
2.1. Främjande och förebyggande åtgärder föregående läsår.....	4
2.2. Kränkingsärenden / diskriminering / trakasserier / sexuella trakasserier.....	5
2.3. Analys av främjande och förebyggande åtgärder samt kränkingsärende, diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier.....	5
3. Undersök risker och hinder i verksamheten för innevarande läsår.....	6
3.1 Undersök.....	6
3.1.1 Kränkande behandling.....	6
3.1.2 Sexuella trakasserier.....	6
3.1.3 Kön.....	6
3.1.4 Könsöverskridande identitet eller uttryck.....	6
3.1.5 Etnisk tillhörighet.....	6
3.1.6 Religion eller annan trosuppfattning.....	7
3.1.7 Funktionsnedsättning.....	7
3.1.8 Sexuell läggning.....	8
3.1.9 Ålder.....	8
3.2 Metod/kartläggning.....	8
3.3 Analysera.....	8
3.4 Planerade åtgärder för läsåret.....	9
4. Delaktighet och förankring av planen (samverkansskyldighet).....	10
4.1 Barns/elevs delaktighet.....	10
4.2 Medarbetares delaktighet.....	10
4.3 Vårdnadshavarens möjlighet till delaktighet.....	10
5. Rutin/åtgärder vid händelse av konflikt, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling.....	11
5.1 Rutin vid konflikt mellan barn/elever.....	12
5.2 Rutin när barn/elev kränker/trakasserar/sexuellt trakasserar annan/annat barn/elev.....	13
5.3 Rutin när personal kränker/diskriminerar/trakasserar/sexuellt trakasserar barn/elev.....	14
5.4 Rutin för hur vårdnadshavare ska göra för att anmäla diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling.....	15
5.5 När rektor kränker/diskriminera/trakasserar/sexuellt trakasserar barn/elev.....	15
5.6 När verksamheten diskriminerar barn/elev.....	16
6. Referenser.....	16
7. Bilagor.....	17
7.1 Definitioner.....	17
7.2 Lagstiftning och styrdokument.....	19
7.3 Anmälningsskyldighet.....	20

1. Inledning

Som stöd för arbetet mot diskriminering, kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier ska varje förskola/skola utarbeta en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Arbetet med planen inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet. Planen kan ses som en dokumentation av det främjande, förebyggande och åtgärdande arbetet och den ska upprättas årligen för varje verksamhet inom förskolan och skolan.

I planen ska det finnas aktiva åtgärder för de främjande och förebyggande insatserna som bygger på kartläggningar och utvärderingar av tidigare års arbete. Där ska det finnas en beskrivning av vilket arbete som planeras och vilka rutiner som gäller. Planen ska beskriva hur barn/elever, vårdnadshavare och medarbetare medverkar i det främjande och förebyggande arbetet.

Arbetet med de aktiva åtgärderna ska skriftligen dokumenteras. Arbetet med aktiva åtgärder innebär att bedriva ett förebyggande och främjande arbete genom att:

1. Undersöka om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten
2. Analysera orsaker till upptäckta risker och hinder
3. Vidta de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas
4. Följa upp och utvärdera arbetet enligt 1–3

Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande. Åtgärderna ska tidplaneras och genomföras så snart som möjligt.

1.1. Syfte

Grundsärskolans plan grundar sig på bestämmelser i skollagen (2010:800), diskrimineringslagen (2008:567) och förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling. Enligt dessa lagar ska skolan arbeta främjande och förebyggande för barns/elevs lika rättigheter och möjligheter samt mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling. Ett steg i arbetet är att varje år ta fram en ny plan för detta arbete. Planen syftar till att säkerställa barns/elevs trygghet, studiero samt deras rättigheter.

1.2. Ansvar

Rektor för grundsärskolan ansvarar för framtagandet av planen på enheten.

2. Uppföljning, utvärdering och analys av föregående års plan.

2.1. Främjande och förebyggande åtgärder föregående läsår

Föregående läsårs åtgärder på grundsärskolan	Åtgärd uppfylld Ja/Nej
Värdegrundsarbete i klassen med bl.a. materialet; ”Våga tycka”.	Ja
Enskilda samtal om trygghet och trivsel.	Ja
Klassråd där bl.a. samtal kring värdegrund och trivsel tas upp.	Ja
Trygghetsvandring i skolans lokaler. Sammanställning och diskussion i klassen därefter.	Ja
Samverkansarbete med personal och elever i grundskolan.	Nja
Se över bemanningen så att personal finns med och stöttar upp innan situationer blir kritiska. Rätt bemanning	Ja
Kontakt med grundskolan i syfte att planera gemensam aktivitet mellan grundskola och grundsärskola.	Nja

Stötta elever i att vistas tillsammans med andra, t.ex. i cafeteria	Ja
Stötta elever i att vistas tillsammans med andra, t.ex. i cafeteria	Ja
Organisera så att grundsärskolans elever får möjlighet att stå i cafeteria kiosk.	Ja
Finnas med eleverna på träningsskolan och stötta upp innan situationer blir kritiska. (Bemanning)	Ja

2.2. Kränkingsärenden / diskriminering / trakasserier / sexuella trakasserier

1 kränkning – elev kränkt av personal

2.3. Analys av främjande och förebyggande åtgärder samt kränkingsärende, diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier

Utvärdering visar att vi gör ett bra jobb inom området och får positiv respons från elever och vårdnadshavare. Särskolans personal arbetar ständigt med bemötande av olikheter och att på ett professionellt sätt våga möta eleverna olika, utifrån deras individuella behov. Det visar sig genom att elevernas medverkan i arbetet ökar.

Samverkan med grundskolan håller fortfarande på att utvecklas och kan definitivt bli bättre. Vi söker fortfarande samverkanspunkter men det börjar naturligt komma fram i verksamheterna vartefter. Samverkan med skolans ledning är också en förutsättning för att det ska kunna uppstå bättre samarbetstillfällen samt ett större samarbete mellan skolans olika EHT-team och skolledning. Just nu är kommunikationen mellan de olika EHT-teamen och andra verksamheters skolledning så gott som obefintlig.

3. Undersök risker och hinder i verksamheten för innevarande läsår

3.1 Undersök

3.1.1 Kränkande behandling

Tack vare en relativt hög personaltäthet i grundsärskola och träningskola strävar personalen att vara ständigt närvarande bland eleverna, vilket skapar möjlighet att se kritiska situationer och genom stödjande samtal och förtydliganden förhindra diskriminering och kränkningar. Bland grundsärskolans äldre elever kan risken att utsättas för diskriminering och kränkningar vara något större, då behovet av ständigt närvarande personal inte är lika stort. Här måste vi vara lyhörda för signaler från eleverna och föra frågan om trygghet i skolan på tal vid mentorssamtal, inför utvecklingssamtal, etc.

3.1.2 Sexuella trakasserier

Pedagoger och elevassistenter i grundsärskolan inklusive inriktning träningskola hörsammar när elever för tankar och frågor om sexuell läggning på tal. Dessa tillfällen tas till vara och fördjupas i grupp eller enskilt genom samtal. Undervisning kring identitet och olika relationer och samlevnadsformer ingår också som moment i grundsärskolans läroplan, ämnen, för de äldre eleverna.

3.1.3 Kön

Inga skillnader vad det gäller könstillhörighet görs i fråga om ämnen, arbetsområden och teman. Inför val av praktik och vidare utbildning diskuteras och problematiseras frågan om könsrelaterade yrken och innebörden av detta.

3.1.4 Könsöverskridande identitet eller uttryck

Ett tillåtande och öppet förhållningssätt inför människors lika värde oavsett utseende, klädsel och/eller andra attribut råder i verksamheterna.

3.1.5 Etnisk tillhörighet

Andelen elever med annan etnisk tillhörighet och bakgrund än den svenska är för tillfället förhållandevis stor i grundsärskolan inklusive inriktning träningskola. Utifrån grundtanken att mångfald berikar, visar personalen aktivt intresse för elevernas olika bakgrunder genom att uppmärksamma, ställa frågor,

hjälpa till att hitta information, litteratur, filmer, etc. och därigenom uppmuntra eleverna att bli bärare av kunskap som handlar om olika kulturer.

3.1.6 Religion eller annan trosuppfattning

Vi visar intresse för och uppmärksammar skilda religioner/trosuppfattningar. I dialog med elev och ibland vårdnadshavare ökar vi vår förståelse för och får insyn i de val familjen väljer att göra, samt hittar vägar att så långt det är möjligt tillgodose eventuella önskemål i verksamheten.

3.1.7 Funktionsnedsättning

Elever med funktionsvariationer kan löpa större risk än andra att utsättas för diskriminering, kränkande behandling eller trakasserier, då de utgör en minoritet och ”sticker ut” utanför det vi ofta benämner som ”normalt”. För att ta reda på elevernas upplevelser, förs individuella samtal mellan elev och mentor om skolmiljön, känslor som väcks i skolmiljön och upplevelser kring bemötande av andra, både vuxna och elever. Dessutom genomför eleverna och deras mentorer en ”trygghetsvandring” i skolan. I samtal efter vandringen kartläggs både kritiska miljöer och situationer som väcker obehag hos eleverna. Tillsammans med sina mentorer diskuterar sedan eleverna vilka åtgärder som behöver vidtas och på vilket sätt obehag och kritiska situationer kan undvikas. Det har visat sig att flera av grundsärskolans elever upplever matsalen som en otrygg plats. Detsamma gäller raster utanför klassrummet. Att besöka toalett kan också upplevas mer otryggt.

I Träningsskola är riskerna mindre att eleverna utsätts för diskriminering och kränkande behandling eftersom personal alltid är med eleverna på raster och andra aktiviteter. Personalen är extra uppmärksam på om det förekommer någon form av kränkande behandling i samspelet med barn i grundskolan, men upplever än så länge att träningsskolans elever behandlas med stor respekt och välvilja. Personal ska även vara uppmärksamma på bemötande av elever i den egna verksamheten.

I grundsärskolan inklusive inriktning träningsskolan anpassas verksamhet och miljö utifrån elevernas förmågor och behov. Men här är det viktigt att vi uppmärksammar miljöer och företeelser som på grund av otydlighet diskriminerar elever i grundsärskolan. Till exempel att enkäter anpassas på ett sådant sätt att de blir tydliga och enkla att fylla i även för elever med kognitiva funktionsnedsättningar och att bildstöd används i skolans offentliga miljöer för att öka förståelse och tillgänglighet för alla elever.

3.1.8 Sexuell läggning

Pedagoger och elevassistenter i grundsärskolan inklusive inriktningsträningsskola hörsammar när elever för tankar och frågor om sexuell läggning på tal. Dessa tillfällen tas till vara och fördjupas i grupp eller enskilt genom samtal. Undervisning kring identitet och olika relationer och samlevnadsformer ingår också som moment i grundsärskolans läroplan, ämnen, för de äldre eleverna.

3.1.9 Ålder

Det är inte ålder, utan elevernas intressen, behov, förmågor och förutsättningar som styr verksamheten och vilka uppgifter eleverna ska arbeta med. Här måste vi vara vaksamma så att elever i behov av grundläggande arbetsuppgifter, ofta avsedda för yngre barn, får arbeta med uppgifter utifrån sina förutsättningar, men med ett åldersadekvat anpassat material.

3.2 Metod/kartläggning

Utifrån samtal med elever och utifrån trygghetsvandringar beskriver några elever en känsla av obehag av att vistas i matsalen och i miljön utanför klassrummen där det vistas många elever, där det är friare, ofta utan vuxnas omedelbara uppsikt och därmed mer oförutsägbart. Grundsärskolans elever känner inte så många av grundskolans elever.

Dessa signaler har inte uppmärksammats från elever i träningsskolan. Här finns det alltid personal i närheten av eleverna. När träningsskolans elever och personal medverkar i grundskolans verksamhet, upplevs det oftast positivt och verkar vara ett välkommet inslag i verksamheten. De yngre barnen i grundskolan får uppmärksamhet av fler vuxna.

3.3 Analysera

På de ställen där det upplevs osäkert och otryggt beror det på att det vistas många elever utan vuxna runtomkring. När vuxna är närvarande så uppstår det en säkerhet och våra elever kan stödja sig i att vuxna tar tag i situationer som uppstår. Större närvaro av vuxna där äldre elever vistas skulle möjliggöra att våra elever i större utsträckning vågar vara självständiga och på egen hand utforska skolans omgivning. Men för att det ska ske måste skolledning och EHT-teamen börja samplanera och se skolan som en helhet där vi tillsammans planerar för alla elever på skolan och har en gemensam syn på vilket klimat som ska finnas. Det måste i praktiken också börja gälla att alla elever är allas elever, hos EHT och hos skolledning.

3.4 Planerade åtgärder för läsåret

Åtgärderna är överförda och tidsplanerade i enhetens kvalitetsverktyg för att fortlöpande genomföras. För definition av begreppen främjande och förebyggande, se bilaga 1.

Planerade främjande åtgärder på grundsärskolan	När påbörjas/genomförs åtgärden?	Ansvarig
Värdegrundsarbete i klassen med bl.a. materialet; "Våga tycka".	Oktober – december.	Pedagoger och elevassistenter
Enskilda samtal om trygghet och trivsel.	Under höstterminen	Pedagoger och elevassistenter
Klassråd där bl.a. samtal kring värdegrund och trivsel tas upp.	Vid några tillfällen under läsåret.	Pedagoger och elevassistenter
Trygghetsvandring i skolans lokaler. Sammanställning och diskussion i klassen därefter.	Vid några tillfällen under läsåret.	Pedagoger och elevassistenter
Samverkansarbete med personal och elever i grundskolan.	Under hela läsåret	Pedagoger och elevassistenter
Se över bemanningen så att personal finns med och stöttar upp innan situationer blir kritiska. Rätt bemanning	Under hela läsåret	Rektor
Planerade förebyggande åtgärder på grundsärskolan	När påbörjas/genomförs åtgärden?	Ansvarig
Kontakt med grundskolan i syfte att planera gemensam aktivitet mellan grundskola och grundsärskola.	Under hela läsåret	Pedagoger och elevassistenter
Stötta elever i att vistas tillsammans med andra, t.ex. i cafeterian	Under hela läsåret	Pedagoger och elevassistenter
Organisera så att grundsärskolans elever får möjlighet att stå i cafeterians kiosk.	Oktober	Pedagoger och elevassistenter

Finnas med eleverna på träningskolan och stötta upp innan situationer blir kritiska. (Bemanning)	Under hela läsåret	Skolledning, pedagoger och elevassistenter
--	--------------------	--

4. Delaktighet och förankring av planen (samverkansskyldighet)

4.1 Barns/elevs delaktighet

Klasslärare går igenom vår plan mot diskriminering och kränkande behandling tillsammans med eleverna i början av höstterminen. Begreppen förklaras och tid ges för var och en att ställa frågor och komma med förslag. (*Uppgifter kan ges som stimulerar elevernas förmåga att beskriva hur en trygg skola kan utformas.*) Vid klassråd varje vecka, tas frågor upp om värdegrund och trivsel i skolan. Även vid de planerade utvecklingsamtal och enskilda samtal mellan mentor och elev tas frågor om trivsel och trygghet upp.

4.2 Medarbetares delaktighet

Rektor och specialpedagog arbetar tillsammans med personal fram vår plan mot diskriminering och kränkande behandling i början av höstterminen. Planen tas upp för utvärdering och revidering i slutet av höstterminen och vårterminen.

4.3 Vårdnadshavarens möjlighet till delaktighet

Ett utkast för läsårets plan mot diskriminering och kränkande behandling redovisas för vårdnadshavare genom mentorerna. Vårdnadshavares synpunkter och förslag samlas in, tas till vara och beaktas.

5. Rutin/åtgärder vid händelse av konflikt, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling

Det är viktigt att vi på skolan tar alla signaler om trakasserier och kränkande behandling på allvar och agerar snabbt. Kränkningar upphör inte automatiskt utan brukar istället öka om de inte aktivt motarbetas. Rutiner följs och åtgärder vidtas i akuta situationer. Det kan vara anmälan till olika myndigheter som polis eller till Individ- och familjestödsenheten. Även disciplinära åtgärder kan komma att användas.

- Samtal med den som blivit utsatt. - **Ansvarig: Du som sett/hört situationen.**
- Samtal med andra som sett eller vet. – **Ansvarig: Du som sett/hört situationen.**
- Samtal med den som utfört handlingen. - **Ansvarig: Du som sett/hört situationen.**
- Vårdnadshavare till den som blivit utsatt informeras samma dag. - **Ansvarig: Du som sett/hört situationen eller mentor.**
- Vårdnadshavare till den som har utsatt annan elev för kränkning/trakasserier informeras samma dag. - **Ansvarig: Du som sett/hört situationen eller mentor.**
- Händelsen/händelserna dokumenteras och anmäls genom kommunens verktyg för ”anmäl kränkning barn/elev” på kommunens hemsida ”Navet” - **Ansvarig: Du som sett/hört situationen.**
- Rektor utreder ärendet/kompletterar via Draftit skyndsamt. - **Ansvarig: Rektor**
- Om elev kränks av personal ska detta dokumenteras och anmäls genom kommunens verktyg för ”anmäl kränkning barn/elev” på kommunens hemsida ”Navet” - **Ansvarig: Du som sett/hört situationen.**

Det är personalens skyldighet att rapportera diskriminering/kränkning till rektor.

- Om föräldrar vill anmäla kränkning ska de vända till elevens mentor.
- Om elev vill anmäla kränkning ska de vända sig till: 1. Mentor eller annan personal på sarskolan. 2. Kurator eller annan personal inom elevhälsan. 3. Rektor

Uppföljning:

- Samtal med de inblandade eleverna flera gånger varje vecka under den närmaste tiden.
- Samtal efter 1–2 månader för att undersöka att kränkning/diskriminering har upphört.
- Samtalen dokumenteras av mentor.
- Hemmet hålls informerat om händelseutvecklingen.
- Rektor återkopplar till lärare som har gjort anmälan.
- Om kränkning/diskriminering fortsätter anmäls till elevhälsoteam och rektor.
- Rektor kallar berörda föräldrar/vårdnadshavare till den/de elever som kränker annan elev. Ett åtgärdsprogram upprättas.
 - **Ansvarig: Rektor.**

Avgränsningar

- Om elev kränker vuxen, (inte studerande eller personal), omfattas den kränkningen inte av rutin vid diskriminering och kränkande behandling. Gäller kränkningen personal omfattas ärendet av arbetsmiljölagen. Dessa händelser dokumenteras i Mariestad kommuns verktyg "LISA" som finns på "Navet".

5.1 Rutin vid konflikt mellan barn/elever

Upptäckt/information av/ om konflikt

Steg	Åtgärd	Ansvarig
1.	Ingrip om behövt.	All personal
2.	Meddela barnens/elevens mentorer.	Den personal som ingripit eller eventuellt fått information om konflikt
3.	Samtal med berörda barn/elever	Mentor/pedagog
4.	Bestäm tid för uppföljning (ca en vecka senare).	Mentor/pedagog
5.	Dokumentera händelsen	Mentor/pedagog
6.	Kontakta vårdnadshavare till berörda barn/elever. Berätta om händelsen och hur förskolan/skolan/fritidshemmet hanterat det samt dokumentera samtalet.	Mentor/pedagog

5.2 Rutin när barn/elev kränker/trakasserar/sexuellt trakasserar annan/annat barn/elev

Upptäckt/information om kränkning, trakasserier eller sexuella trakasserier

Steg	Åtgärd	Ansvarig
1.	Anmäl kränkning / trakasserier / sexuella trakasserier till rektor via länk på Navet ”Anmäl kränkning barn och elev”	All personal
2.	Informerar berörda barns/elevs pedagoger/mentorerna.	All personal
3.	Informera berörda barns/elevs vårdnadshavare om att en anmälan gjorts och att förskolan/skolan kommer att utreda kränkningen/trakasserier/sexuella trakasserier	Pedagog/mentor
4.	Utredning påbörjas	Rektor
5.	Barnen/Eleverna hålls under uppsikt under utredningstiden.	Pedagog/mentor /arbetslag
6.	Samtal med berörda barn/elever om kränkningen/trakasserier/sexuella trakasserier (utifrån mognad)	Pedagog/mentor
7.	Åtgärder/insatser sätts in vid behov när utredning är klar.	Rektor
8.	Samtal med berörda elevs vårdnadshavare om utredningen och om åtgärder/insatser.	Rektor
9.	Uppföljning av åtgärder/insatser.	Rektor
10.	Om kränkning / trakasserier / sexuella trakasserier upphör avslutas ärendet.	Rektor
11.	Om kränkningen / trakasserier / sexuella trakasserier inte upphör intensifieras åtgärder/insatser och eventuell tas hjälp av andra professioner eller externa myndigheter.	Rektor

5.3 Rutin när personal kränker/diskriminerar/trakasserar/sexuellt trakasserar barn/elev

Upptäckt/ information av/ om kränkning, trakasserier eller sexuella trakasserier

Steg	Åtgärd	Ansvarig
1.	Barn/elev/personal meddelar rektor eller annan personal att elev blir kränkt, diskriminerad, trakasserad eller sexuellt trakasserad.	All personal
2.	Informera berörd vårdnadshavare om kränkningen / diskrimineringen / trakasserier / sexuella trakasserier och dokumentera samtalet.	Rektor
3.	Utredning påbörjas	Rektor
4.	Samtal med berört barn (utifrån mognad) / elev och personal om kränkningen/diskrimineringen / trakasserier / sexuella trakasserier	Rektor
5.	Fackliga företrädare och skyddsombud informeras.	Rektor
6.	Åtgärder / insatser sätts in vid behov när utredningen är klar.	Rektor
7.	Uppföljning av åtgärder/insatser	Rektor
8.	Om kränkning, diskriminering / trakasserier / sexuella trakasserier upphör avslutas ärendet.	Rektor
9.	Om kränkning, diskriminering / trakasserier / sexuella trakasserier inte upphör kontaktas chef förskola och pedagogisk omsorg / grundskolechef / avdelningschef Vadsbogymnasiet och vuxenutbildning och / eller personalenheten.	Rektor

5.4 Rutin för hur vårdnadshavare ska göra för att anmäla diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling

Upptäckt/information av/ om diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling.

Scenario	Åtgärd
A. Elev utsätter annan elev för trakasserier/sexuella trakasserier eller kränkande behandling.	Informera mentor
B. Personal utsätter elev för diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling.	Informera rektor
C. Verksamheten ¹ utsätter elev för diskriminering.	Informera rektor
D. Rektor utsätter elev för diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling.	Informera chef förskola och pedagogisk omsorg/ grundskolechef/avdelningschef Vadsbogymnasiet och vuxenutbildning

5.5 När rektor kränker/diskriminera/trakasserar/sexuellt trakasserar barn/elev

Informera chef förskola och pedagogisk omsorg/
grundskolechef/avdelningschef Vadsbogymnasiet och vuxenutbildning

^{1,2} Med **verksamheten** menas skolans miljö, byggnader, lokaler, utegård, utformning och möblering, m.m. och syftar på bristande tillgänglighet.

5.6 När verksamheten² diskriminerar barn/elev

Informera rektor eller chef förskola och pedagogisk omsorg/
grundskolechef/avdelningschef Vadsbogymnasiet och vuxenutbildning

För information kan även elev och vårdnadshavare vända sig till Barn- och elevombudsmannen www.skolinpektionen.se/BEO vid åsikter om utbildningen.

6. Referenser

- Diskrimineringslagen (2008:567)
- Diskrimineringsombudsmannens handledning – Lika rättigheter i förskolan
- Diskrimineringsombudsmannens handledning – Lika rättigheter i skolan
- FN:s barnkonvention
- Skollagen (2010:800)
- Skolverkets allmänna råd – Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling
- Socialtjänstlagen (2001:453)

^{2,2} Med **verksamheten** menas skolans miljö, byggnader, lokaler, utegård, utformning och möblering, m.m. och syftar på bristande tillgänglighet.

7. Bilagor

7.1 Definitioner

Bristande tillgänglighet

När en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till:

- de ekonomiska och praktiska förutsättningarna
- varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde
- andra omständigheter av betydelse

Diskriminering

Diskriminering är när förskolan/skolan behandlar ett barn/elev sämre än andra barn/elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridandet identitet/uttryck eller ålder. Eftersom diskriminering handlar om missgynnande förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. Diskrimineringen kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn/elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna.

Främjande

Främjande arbete handlar om att identifiera och stärka de positiva förutsättningarna för likabehandling i verksamheten. Arbetet utgår ifrån skolans övergripande uppdrag att verka för demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Detta värdegrundsarbete syftar till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att utveckla en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Förebyggande

Det förebyggande arbetet syftar till att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling som finns i verksamheten. Riskerna kan kartläggas på olika sätt. Förebyggande åtgärder ska motiveras av vad som kommer fram i en kartläggning..

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en förskola/skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar neutralt, men som i praktiken missgynnar ett barn/elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla barn/elever serveras samma mat, kan det indirekt diskriminera de barn/elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Kränkande behandling

Kränkande behandling är uppträdande som kränker ett barn/elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund för trakasseri. Det kan till exempel handla om att ett barn/elev blir retad för sitt utseende. Ett barn/elev kan bli utsatt för kränkande behandling av personal som av andra barn/elever.

Kränkande behandling kan vara:

- fysiska (slag, knuffar)
- verbala (hot, svordomar, öknamn)
- psykosociala (utfrysning, grimaser, ignorering, nonchalering)
- texter och bilder (teckningar, lappar, sms, mms, foton, meddelanden på sociala medier)

Repressalier

Personal får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av elev eller vårdnadshavare har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

Trakasserier och sexuella trakasserier

Trakasserier är uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet/uttryck eller ålder. Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar med koppling till diskrimineringsgrunderna.

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Förutom kommentarer och ord kan det vara av någon till exempel tafsar eller kastar närgångna blickar. Det kan också handla om ovälkomna komplimanger, inbjudningar och anspelningar.

Trakasserier och sexuella trakasserier är ett beteende som är oönskat. Det är den som utsatt för trakasserier som avgör vad som är oönskat eller kränkande. Enligt lagen måste den som trakasserar förstå hur agerandet upplevs för att det ska bli fråga om trakasserier eller sexuella trakasserier. Det är därför viktigt att den som är trakasserad klargör för den

som trakasserar att beteendet är obehagligt och ovälkommet. I vissa situationer kan kränkningen vara så tydlig att inga påpekande krävs från den som känner sig trakasserad.

Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn/elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad. Ett barn/elev kan bli utsatt för trakasserier av personal som av andra barn/elever.

7.2 Lagstiftning och styrdokument

Skolväsendet vilar på demokratins grund

Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att eleverna ska inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för miljön.

Arbetsmiljölagen (AML)

AML, gäller även för barn/elever. Lagens ändamål är att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt att även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö. Enligt AML ansvarar förskolechef/rektorer för att det finns förutsättningar för att skapa en god arbetsmiljö som lever upp till bestämmelserna i AML.

Brottsbalken

Enligt brottsbalken är handlingar som kan betecknas som misshandel, ofredande och olaga tvång straffbara. Förskolechef/rektorer ska handlägga ärendet enligt riktlinjer mot hot om våld.

FN:s barnkonvention

Barnkonventionen har sitt ursprung i principen om den inneboende värdigheten hos alla människor och deras obestridliga rättigheter.

Barnkonventionen bygger på perspektivet att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet.

Artiklar inom området; artikel 2, 12, 19, 28 samt 36.

Förbud mot diskriminering och kränkande behandling

Diskrimineringslagen ska motverka diskriminering på grund av:

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning

- sexuell läggning
- ålder

Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling. (Skollagen 6 kap. 9 §)

Socialtjänstlagen

Enligt 14 kap 1 §, är både skolmyndigheten och alla anställda inom förskoleverksamhet, skolbarnomsorg och skola skyldiga att ”genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd”.

Värdegrunden

Uttrycker det etiska förhållningssätt som ska präglade verksamheten. Skolan ska främja förståelsen för andra människor och förmågan till inlevelse. Ingen ska utsättas för kränkande behandling. Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (Skollagen 5 kap. 3 §)

7.3 Anmälningsskyldighet

Vid trakasserier och kränkande behandling

Det är viktigt att all personal i verksamheten tar alla signaler om trakasserier och kränkande behandling på allvar och agerar snabbt. Kränkningar upphör inte automatiskt utan brukar i stället öka om de inte aktivt motverkas.

All personal har anmälningsskyldighet att anmäla alla händelser där ett barn/elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling

Till socialtjänsten

Anmälningsskyldiga är all personal inom verksamheten och den omfattar sådant pedagoger och annan personal får kännedom om i sin yrkesutövning och som föranleder oro över ett barns/elevs situation.

Anmälningsskyldigheten regleras i kap. 14, 1 § socialtjänstlagen och det finns en hänvisning till denna bestämmelse i skollagen kap 29, 13 §.

Syftet med anmälningsskyldigheten är att socialtjänsten på ett så tidigt stadium som möjligt ska få kännedom om barn och ungdomar som behöver hjälp. Skyldigheten omfattar barn under 18 år och avser missförhållanden som antingen är kopplade till barnets/elevens hemmiljö eller dess eget beteende. Det kan handla om misstanke om övergrepp, vanvård eller brister i omsorgen i hemmet eller att barnet/eleven uppvisar ett riskbeteende.

Du hittar anmälningsblanketten till socialtjänsten på kommunens medarbetarportal Navet under Service och i arbetet/Arbetsrutiner och checklistor/Sektor utbildning/Elevhälsa.